

съотечественникъ, Илия Гарашанинъ, министра на външнитѣ дѣла при князь Михаила. Той единственъ сърбски държавникъ, който е билъ схваналъ „сърбската идея“ и който е ималъ „Начертание“ за нейното осъществление, е пристъпилъ чрѣзъ практическа работа къмъ създаването на Балканския Съюзъ. „Гарашанинъ,“ казва М. Г. Миличевичъ, напия биографъ на знаменититѣ Сърби, „е утвърдилъ приятелство съ Румъния; сключилъ договоръ за съюзъ съ Гръция, и договоръ съ Черва Гора, по който тя, слѣдъ щастлива война, би се съединила съ Сърбия, а князь Никола, като се отрече отъ суверенството, би получавалъ по 20,000 минца годишна заплата, и би ималъ мѣстото на първия принцъ въ сърбския дворецъ“.

„Най-сѣтнѣ е утвърдилъ извѣстно споразумѣние съ Хърватитѣ, Българитѣ и съ Арнаутитѣ“. ¹⁾

За съжаление, както въ цѣлия нашъ държавенъ макаръ и краткъ животъ, не сме имали постоянство нито въ едно направление за полезенъ трудъ, така сжщо сме постъпиле и въ тоя толкова важенъ въпросъ и въ работата по неговото осъществление. Гарашанинъ Илия слѣзна отъ високото мѣсто, отъ което само той, гениаленъ държавникъ, е можалъ така далѣчь да вижда; вскратцѣ, слѣдъ това погина стълбътъ и защитникътъ на идеята на Балканския Съюзъ, князь Михаилъ, и самата идея се притаи; никой вече и не я споменуваше, макаръ на гробътъ на тоя князь мъченикъ и да бѣше записана тържественната народна клѣтва: „Твоята мисль нѣма да погине“. И наистина, ний слѣдъ това наченахми и довършихми войната за независимостъ, нѣ по всичко: какъ тѣзи война е замислена, какъ е водена и довършена, твърдѣ ясно се виждаше, че идеята на балканския Съюзъ въ такъво грамадно и сждбоносно наше прѣдприятие не бѣше водителка, и че тя остана както безъ своя защитникъ, тѣй и безъ знаменосецъ. До право и сжщинско споразумѣние тогава не бѣха дошли още ни Сърбия и Черва Гора. Въмѣсто тогавашнитѣ наши учени държавници да разглѣдатъ Гарашаниновото „Начертание“ и да изучатъ до какдѣ неговия творецъ е дошелъ въ осъществлението на онзи неговъ отдѣлъ, който е обемалъ Балканския Съюзъ; на мѣсто да се погри-

¹⁾ Въспоминание на знаменититѣ люде въ сърбския народъ отъ най-новорѣме, написахъ М. Г. Миличевичъ, 1883. Българдъ, стр. 96.